

MATEMATIKA, 4. razred

TEMA: Deli celote

NAVODILO ZA DELO

1. Ponovimo, kar že vemo o ulomkih.

O delih celote govorimo, kadar je celota razdeljena na enako velike dele.

Dele celote zapisujemo s posebnim zapisom, ki ga imenujemo **ulomek**.

$$\frac{4}{15}$$

Število nad črto je števec in nam pove, koliko delov celote je pobarvanih.

Število pod črto je imenovalec in nam pove, na koliko enakih delov je razdeljena celota.

Spodnje in zgornje število ločuje črta, ki jo narišemo sredi vrstice.
To črto imenujemo **ulomkova črta**.

2. Rešimo naslednjo vajo.

<https://www.thatquiz.org/sl/practice.html?idfraction&j=4&l=a&m=2kc0&n=a&p=0>

**3. Prideš domov in na mizi te čaka velika čokolada.
Koliko koščkov dobiš, če je ...**

- ... tvoja polovica čokolade?**
- ... tvoja tretjina čokolade?**
- ... tvoja četrtnina čokolade?**
- ... tvoja petina čokolade?**

4. Dobro si pogledjmo zgornjo sliko in ugotovimo, katere trditve so pravilne.

Polovica od 24 je 12, ker je $24:2=12$.

Če želim dobiti šestino čokolade, moram najprej čokolado razdeliti na šest enakih delov.

Ena tretjina od 24 je 6.

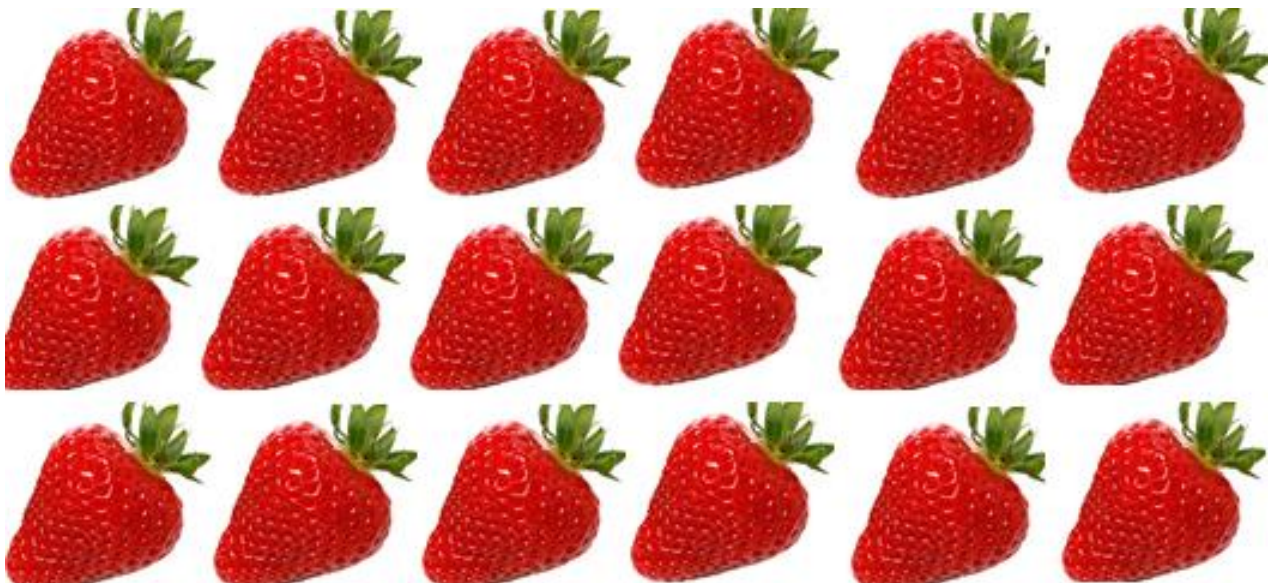
Če dobim 8 koščkov čokolade, je to $1/4$ cele čokolade.

Ena šestina od 24 je 4.

5. Včasih je celota sestavljena iz manjših enakih delov, ki jih lahko preštejemo. Pri ugotavljanju, kolikšen je del take celote, si pomagamo z deljenjem.

**Poglejmo si to na Nininem primeru.
Kupila je zabojček jagod.**

Odločila se je, da bo $\frac{1}{2}$ kupljenih jagod porabila za mlečni jagodni napitek,
 $\frac{1}{3}$ jagod bo dala bratu,
 $\frac{1}{6}$ jagod pa bo pojedla s smetano.

Jagode je preštela in ugotovila, da jih je 18.

Nato je razmišljala takole:
 $\frac{1}{2}$ od 18 dobim tako, da 18 delim z 2 in dobim 9.

$$\frac{1}{2} \text{ od } 18, \text{ računamo } 18 : 2 = 9$$

$$1/3 \text{ od } 18 = ?$$

$\frac{1}{3}$ od 18 jagod dobim tako, da 18 jagod razdelim na 3 enako velike množice. V vsaki od teh množic je 6 jagod, torej je $\frac{1}{3}$ od 18 jagod enaka šestim jagodam.

Izračunaj še ti, koliko jagod bo pojedla s smetano, in dopolni spodnji račun.

$$\frac{1}{6} \text{ od } 18 = \square, \text{ ker je } 18 : 6 = \square.$$

6. Poglejmo si še razlago v delovnem zvezku.

UČENOST JE MODROST

V prvi košari je 18 jabolk, ena tretjina je črvivih. Koliko je v košari črvivih jabolk?

$$\frac{1}{3} \text{ od } 18 =$$

18 jabolk razdelimo na tri dele – na tretjine – in ugotovimo, da eno tretjino sestavlja 6 jabolk.

Iščemo del celote.

Lahko pa to tudi izračunamo, če 18 delimo s 3.

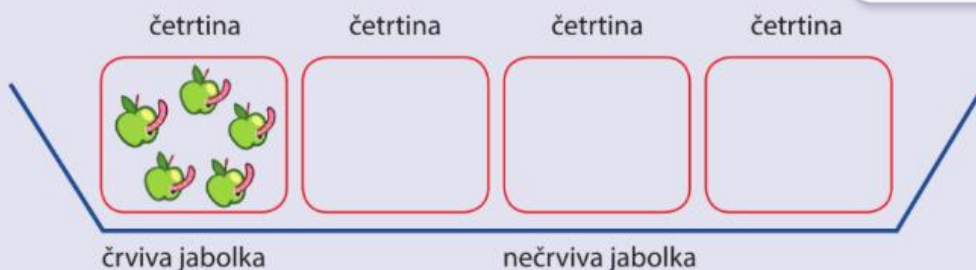
$$\frac{1}{3} \text{ od } 18 = 18 : 3 = 6 \quad \text{Preberemo: ena tretjina od osemnajst je šest.}$$

V prvi košari je torej 6 črvivih jabolk.

V drugi košari je 5 črvivih jabolk, kar predstavlja četrtno vseh. Koliko je vseh jabolk v košari?

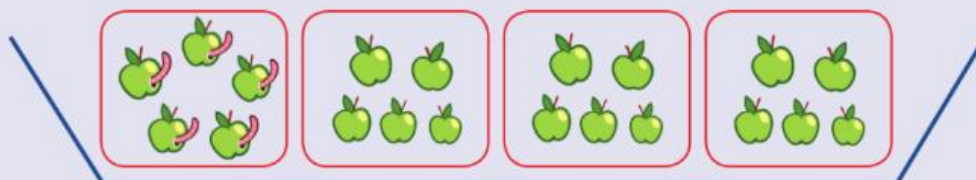
$$\frac{1}{4} \text{ od } \underline{\quad} = 5$$

Iščemo celoto.

Vseh jabolk je 4-krat toliko, kolikor jih je v eni četrtni.

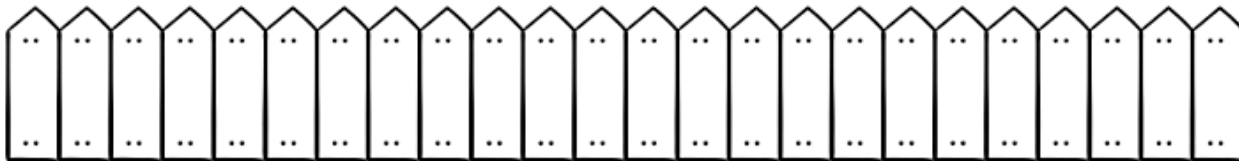
$$4 \cdot 5 = 20$$

V drugi košari je 20 jabolk, saj je $\frac{1}{4}$ od 20 = 5.

7. Zdaj je čas še za vajo 😊 Čakajo nas naloge v delovnem zvezku na strani 104 in 105.

2. V ograji $\frac{1}{12}$ stebričkov pobarvaj z rumeno, $\frac{1}{4}$ z rjavo, $\frac{1}{6}$ z rdečo, $\frac{1}{8}$ z modro, ostale z zeleno. Koliko jih je pobarvanih zeleno?

O: _____

3. Izračunaj.

a) $\frac{1}{3}$ od 21 = _____

c) $\frac{1}{4}$ od 100 = _____

b) $\frac{1}{6}$ od 30 = _____

č) $\frac{1}{3}$ od 99 = _____

4. Izračunaj. Če je treba, tudi pretvori.

a) $\frac{1}{2}$ od 1 kg = _____ dag

g) $\frac{1}{2}$ od 6 km = _____ km

b) $\frac{1}{8}$ od 1 km = _____ m

h) $\frac{1}{5}$ od 1 ℓ = _____ dℓ

c) $\frac{1}{2}$ od 1 km = _____ m

i) $\frac{1}{2}$ od 1 dag = _____ g

č) $\frac{1}{4}$ od 1 kg = _____ dag

j) $\frac{1}{2}$ od 1 dm = _____ cm

d) $\frac{1}{5}$ od 10 km = _____ km

k) $\frac{1}{10}$ od 1 ℓ = _____ dℓ

e) $\frac{1}{3}$ od 12 ℓ = _____ ℓ

f) $\frac{1}{3}$ od 60 kg = _____ kg

1 t = 1000 kg, 1 kg = 100 dag = 1000 g
 1 km = 1000 m, 1 m = 10 dm = 100 cm
 1 ℓ = 10 dℓ

5. Zajček je jedel korenček. Na njivi je ostala le še četrtna letošnjega pridelka. Nariši korenčke na njivi, preden se jih je lotil lačni zajček.

6. V slaščičarni prodajajo različne vrste sladoleda. Danes so prodali 72 kepic. Ena osmina vseh je bilo čokoladnih. Koliko kepic čokoladnega sladoleda so prodali?

R:

O: _____

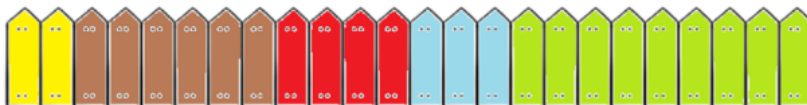
7. V košari je 24 breskev. Janez jih vzame $\frac{1}{8}$, Miha $\frac{1}{6}$, Klemen $\frac{1}{4}$, Samo pa $\frac{1}{3}$. Koliko breskev ima vsak od fantov? Kdo jih ima največ? Koliko breskev ostane v košari?

R:

O: _____

8. Pa še rešitve ...

2.

O: Z zeleno je pobarvanih 9 stebričkov.

3.

a) 7

b) 5

c) 25

č) 33

4.

a) 50 dag

č) 25 dag

f) 20 kg

i) 5 g

b) 125 m

d) 2 km

g) 3 km

j) 5 cm

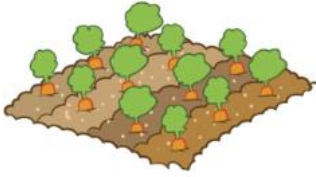
c) 500 m

e) 4 l

h) 2 dl

k) 1 dl

5.

Na njivi je bilo 12 korenčkov.

6.

$$\text{R: } \frac{1}{8} \text{ od } 72 = 9$$

O: Prodali so 9 kepic čokoladnega sladoleda.

7.

R:

$$\text{Janez: } \frac{1}{8} \text{ od } 24 = 3$$

$$\text{Miha: } \frac{1}{6} \text{ od } 24 = 4$$

$$\text{Klemen: } \frac{1}{4} \text{ od } 24 = 6$$

$$\text{Samo: } \frac{1}{3} \text{ od } 24 = 8$$

$$3 + 4 + 6 + 8 = 21$$

$$24 - 21 = 3$$

O: Janez ima 3, Miha 4, Klemen 6 in Samo 8 breskev. Največ jih ima Samo. V košari ostanejo 3 breskve.

